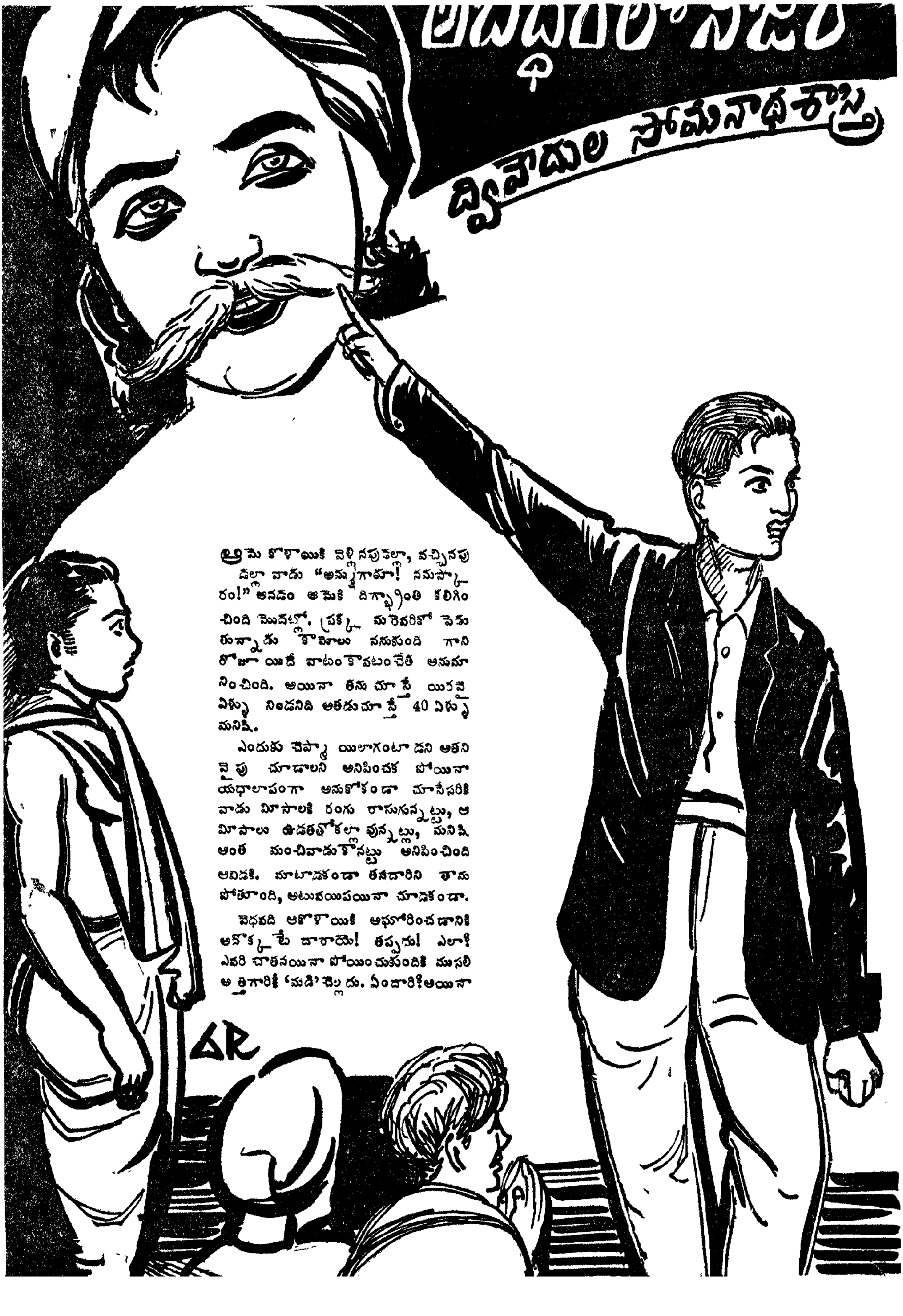

ద్వివేదుల సోమనాథశాస్త్రి

ఆమె కొళాయికి వెళ్ళినప్పుడల్లా, వచ్చినప్పుడల్లా వాడు "అమ్మగారూ! నమస్కారం!" అనడం ఆమెకి దిగ్భ్రాంతి కలిగించింది మొదట్లో. ప్రక్కన మరెవరికో చెపుతున్నాడు కాబోలు ననుకుంది గాని రోజూ యిదే వాటం కావటంచేత అనుమానించింది. అయినా తను చూస్తే యిరవై ఏళ్ళు నిండనిది అతడు చూస్తే 40 ఏళ్ళ మనిషి.

ఎందుకు చెప్తాడు యిలాగంటాడని అతని వైపు చూడాలని అనిపించక పోయినా యథాలాపంగా అనుకోకండా చూసేసరికి వాడు మీసాలకి రంగు రాసుకున్నట్టు, ఆ మీసాలు ఉడతతోకల్లా వున్నట్లు, మనిషి అంత మంచివాడుకానట్టు అనిపించింది ఆవిడకి. మాటాడకండా తనదారిని తాను పోతూంది, అటువయిపయినా చూడకండా.

వెధవది ఆకొళాయికి అఘోరించడానికి అదొక్కటే దారాయె! తప్పదు! ఎలా? ఎవరి చాతనయినా పోయించుకుందికి ముసలి అత్తగారికి 'మడి' చెల్లదు. ఏందారి? అయినా

ఇంతలో ఏం పోయింది? వాడి ఉద్దేశ్యం ఏమయి వుంటుందీ...

అమ్మగారూ అంటున్నాడే! కాని ఆ అనడంలో సదుద్దేశ్యం ఉన్నట్టులేదు... అనుకోనీ-తనకేం తన మానాన్ని తను తనను కాదనుకొని పోతేసరి, నాలుగుసార్లు అనుకొని వాడే వూరుకుంటాడు అనుకుందామె.

ఇలా రోజులు గడుస్తున్నాయి. ఆ మీసాలరాయుడు రానురాను కోరచూపులు చూస్తోండడం, యీమె రాకకోసం యివతల దేవులాడడం ఎక్కువయింది. ఈమెకి ప్రాణ సంకటంగా మారింది.

ఈ విషయం భర్తతో చెప్పాలనుకుంది... కాని- "యీ పాటి దానికే ఎందుకు? మనకేం చేస్తాడేం? ... భర్తతోనే గాని తొందరపడి చెబితే. ఏమో? ఏమనుకుంటాడో. లేక- అతడితో తగువుకి దిగితే- ఇంకేమయినా వుందీ? అనవసరంగా వీధిలో పడాలి! అయినా యిలాటి విషయాలు ఏమని చెప్పాలి? చెబితే రచ్చకెక్కడం, తంటాలూ, అంతా అయేక బుజువేదీ? వాడు దబాయిస్తే మనకే అవమానం. ఆడది ఎలా బుజూ చేసుకోగలదూ తన నిర్దోషిత్వం? కాని పొరపాటు చేసిందంటే- దానంతటదే బుజువయి పోతుంది.

అంతటితో అవునా? ఆ కోపాలుంచుకొని, ఒకదానికొకటేం జరుగుతుందో! వాడు మాస్తే కాడీ వెధవలా గున్నాడు. ఎటొచ్చి ఏంచేసినా, తనభర్తకి, తనకి- అక్కడ దిక్కెవ్వరు?

ఈ విధంగా ఆమె తనలో ఆలోచించుకొనే సరికి ఆమెకి- గొప్ప భయం ప్రవేశించింది- లోలోనే బాధపడసాగింది. పైకి ఎవరితో చెప్పడానికి ధైర్యం చాలలేదు.

ఒక నాడు.

ఆమె, ప్రక్కయింటివాళ్ళు కలిసి, ఎవరింటికో పేరంటానికి పోతుండగా, వాడు తిరిగి తగిలి,

"రండి...రండి.. యిలా కూర్చోండి... అలా వెళ్ళిపోతారేం...లోపలికి రండి!..." అని వెకిలినవ్వు- పోకిరీనవ్వు- నవ్వుతూ ఆహ్వానించడం చూసి, వీళ్ళకి ముచ్చెమటలూ పోసేశాయి. కాళ్లాడలేదు. కళ్ళు పచ్చబడి వెనక్కి తిరక్కుండా బిక్కమొహాలతో, యిళ్లకొచ్చి పడ్డారు. ఇళ్లలో క్షేమంగా చేరాక గుండెలు పట్టుగొని, ఒకళ్ల మొహాలొకళ్ళు చూసుకొని "బ్రతికాం" అనుకొన్నారు-

"అవునే! ఎందుకలా అన్నాడు!"

"మన్ని కాదేమో, భయపడ్డాం వుత్తినే!"

"కాకపోడం ఏమిటీ ఖచ్చితంగా మనవైపు చూసి పిలుస్తూంటేనూ? వాడికేం పోయేకాలమోను?"

"వాడు మంచివాడిలా కనబడలే... ఎప్పుడూ యింతే"

"అవునే...నన్ను చూసినా వాడలానే ఎప్పుడూ ఏదో ఒకటి అంటూంటే, నన్నొక్కర్తినే అనుకున్నా..."

"లేదమ్మా...వాడి గుణమే అంతలాగుంది! అటువయిపు వెళ్ళడానికి భయం... తప్పదు ఖర్మ!"

"ఇలా వూరుకుంటే లాభంలేదు. అందరితోనూ ఒక్కలాగే వున్నాడు. ఇవాళ యిదయింది రేపు మరోటవుతుంది"

"ఏంచేస్తాం! వాడికి మనయీడుగల ఆడపిల్లలున్నారుకదా? వెధవకి! బుద్ధివుండక్కర్లా?"

"ఇలా పలకరించడం, ఎవరికంటయినా

★ అబద్ధంలో నిజం ★

పడితే—వీడికీ దానికీ, ఏ సంబంధం లేక పోతే, అంతధైర్యంగా ఎలా పలకరించగలడూ! అని" అనుకుంటారు,...ఆతర్వాత లేనిపోనివన్నీ వచ్చి, యిళ్ళదాకా తెలిసి ప్రాణంమీదికి వస్తుంది."

"అయితే ఏంచేద్దాం! ఏంచేయగలం?"

"—మొహంముందే—ఏమిటి సంగతి? నీ మనసులోకి ఏమనుకున్నావు! మర్యాదగా వుండు—లేకపోతే—మావాళ్ళకు చెబుతాం!"అని చెప్పుదీసి కొట్టినట్టు అడిగేద్దాం! అక్కడితో కుదురుతుంది!"

"అమ్మయ్యో! ఆదుర్మార్గుడితో మాటాడ్డంవే! అలామాటాడితే, అలుసయిపోతాం—అంచేత చల్లగా వాడిపెళ్లాంతో యీ సంగతి చెప్పి, నీ మొగుణ్ణి అదుపులో పెట్టు. లేకపోతే మొగాళ్ళవరకూ వెళుతుంది...అని చెబుతేనో!"

"అదోమో సరు బాగానేవుంది..."

"లేకపోతే మనవాళ్ళతోనే చెబుదాం!"

"వద్దొద్దు. యిల్లాంటివి గాని మొగాళ్ళకి తెలిస్తే కొట్టుకోడంవరకూ వచ్చి, నానా అల్లరీ అవుతుంది. యీ మాత్రం దాన్ని గోళ్లతో ఆపాలి గాని గొడ్డలితోనా!.."

"అంతగా ముదిరితే అప్పుడెలాగూ తప్పదు."

ఈరకంగా తలోవిధంగా అనుకొని, వాడి దృష్టిలో పడింది. తనొక్కర్తే కాక మిగత వారుకూడ వున్నారని కాస్త ధైర్యం పడ్డారు ఒక్కొక్కరు తమలో. కాని యిది ఎంతవరకు వెళుతుందో అని బెంగపడుదూనే వున్నారు...

'ఆమెకు' మాత్రం ఆదినం నిద్రపట్టలేదు, తిండి సహించలేదు; మనసులో యుద్ధం ప్రారంభం అయింది: ఏమంటే ఎన్నాళ్ళనుండో, భర్తతో యీ విషయం చెప్పాలనే ఆత్రుత ఆమెలోవుంది. ఇన్నాళ్ళవరకు, ఎంతో నిర్బంధం మీద అణిచి పెట్టుకుంది, హృదయం బరువెక్కిపోయి. ఆఖరికి ఏడ్చేసింది. ఉండలేక భర్తతో చెప్పే ధైర్యం చాలక అత్తగారితో చెప్పేసింది. అత్తగారు ఆలోచించి, కొడుకుతో యింత చిన్న విషయం చెప్పనవసరం లేదని సలహా యిచ్చింది. అక్కడనుండి కోడలిని కొళాయి దగ్గరికి పంపడం మాని, అతి కష్టంమీద తనే వెళుతూ వస్తుండేది. కాని ఎన్నాళ్ళు అలా చేగలదు? శక్తిలేదు. అంచేత, మళ్ళీ ఆమె వెళ్ళక తప్పలేదు.

కొన్నాళ్ళు ఆమె అటు వెళ్ళకపోయేసరికి మనవాడు నిరాశచెంది, ఊరుకున్నాడు. కాని అకస్మాత్తుగా తిరిగి యీమె దర్శనం అయేసరికి, వెకిలి చేష్టలు ప్రారంభించేడు...

ఇన్నాళ్ళు వీడు కనబడకపోడం నించి ఆమెకి గుండె దిట్టపడింది. గాని తిరిగి ఆ వాసన తగిలేసరికి, పిడుగునెత్తిమీద పడ్డట్టయి చికాకుగా వెళ్ళిపోయింది, మళ్ళీ ఆమెలో దిగులు, బెంగ, ఎక్కువైనాయి. తిరిగి మొగుడితో చెప్పడమా, వద్దా అని తర్కం ప్రవేశించింది, చెబితే, పర్యవసానం ఏమని ఒక బెంగ. చెప్పక వూరుకుంటె ఏది ఎలా వచ్చినా, తెలిసేక యింతవరకు ఎవరితోనూ ఎందుకు చెప్పలేదు? అని అంటారేమో...

సహనం, ఓర్పు అవసరమే గాని, అది చేటు తెచ్చే స్థితికి వచ్చేవరకూ ఉపేక్షిస్తే, కొంప ముల్గుతుంది. విషయాన్ని బట్టి, పరిస్థితిని, మనుష్యుల్ని, వాతావరణాన్ని బట్టి అది వుండాలి. తప్పు చేసినదానికయితే భయం గాని, తనకేం? పౌరుషం పడి, యిలాటి స్వల్ప విషయం ఎత్తి, అనుమానం లేని తన భర్తకి అనుమానం కలిగించడం దేనికి అని సందేహిస్తోంది.

మరోనాటి సంఘటన—

ఆమె కొళాయినుండి నీళ్లు తెస్తోంది. చంకలో బిందె పెట్టుకొని సూర్యుని లేత ఎండ వెలుగుల్లో, ఆమెను చూస్తోంటే ఏ అజంతా కన్యో నడిచి వస్తున్నట్టుంది. వస్తూ వస్తూ, యీ హోటలు దగ్గరికి రాగానే, మన మీసాలరాయుడు అతి వినయంగా వచ్చి—

"ఆ బిందెనీళ్లు కాస్త దింపుకొని మరీ వెళ్ళరాదూ? మరీ అలసినట్టున్నావు, దింపనా?" అని అన్నాడు.

అంత అమర్యాదగా అంటున్నవాడిని చూడగానే ఆమెకి అసహ్యంవేసింది ఇంక సహించలేకపోయింది. బాగా బుద్ధి చెప్ప దలచుకొని, ఒక్కసారిగా వెనక్కి తిరిగి, వాడిని ఉద్దేశించి "ఛీ-పో—నాతో మాటలేమిటి నీకు? ఎందుకలా పలకరిస్తావు! బుద్ధి లేదూ! ఈసారి నావోలెత్తావా మర్యాద దక్కదు" అని అనేసి, గబగబా వెళ్ళిపోతూ, దూరంగా వస్తున్న తన భర్తని చూసి గతుక్కుమంది. తన భర్త చూశాడా? చూసేవుంటాడు. ఏమనుకున్నాడో? రోజూ ముఖం వంచుకు పోతున్నది. ఈనాడే ఎందుకు వాడికి జవాబు చెప్పాలి! ఆ చెప్పడం తన భర్త దూరంనించి చూసి ఏం మాటాడేనని అనుకున్నాడో? అనుమానిస్తాడో ఏమో? ఏమిటీ ఖర్మ!"

అని ఆ బెంగలో గాభరాలో, బిందె క్రింద పడిపోగా, వళ్ళంతా బురద తుళ్ళి పాడయింది; అక్కడనుండి చైతన్యం లేకుండా బిందె పట్టుకు, గబగబా యింటికి వచ్చేసి, మంచంమీదపడి ఏడ్వడం మొదలెట్టింది; మామూలుగా అయితే ఏమోగాని ఆమె ఆరుమాసాల కడుపుతోవుంది...

భర్తవస్తే జరిగిందంతా యింక దాచకండా చెప్పేసి క్షమించమందామని అనుకుంది; కానీ భర్త అంత వేగిరం రాలేదు. ఆమెకి మరింత భయమైంది.

చాలా సేపయినాక భర్తవచ్చేడుగానీ, మామూలుగానే వున్నాడు, ఆమె నేమీ అనలేదు, అనుమానించినట్టయినా లేడు; అతనివైఖరి చూసేక ఆమెకి కొంచెం ధైర్యం కలిగింది బహుశా ఆయన చూడలేదేమో అని అనుకుంది.

చూస్తేమాత్రం ఏం? తనేం తప్పుచేసిందా? నిజం చెబుతుంది - దాచవలసిన ఖర్మ తనకేం? అప్పుడే అన్నీ బయటకొచ్చి, యీ లోలోపల కుళ్ళడం, తప్పుతుంది అని అనుకుంది. అయినా, అనవసరంగా, నిర్మలమయిన మనసు నెందుకు పాడుచేయడం! అంతా తన భయమేగాని, ఏం జరిగింది గనక అంత చెప్పే పాటి! అని తిరిగి ఆ వూసు ఎత్తకండా గుట్టుగా వూరుకుంది.

ఇలాటి పొరపాట్లే ఆడవాళ్లు చేస్తూంటారు అమాయకంగా—

ఆమె గ్రహపాటో ఏమిటోగాని—ఆ మీసాల రాయుడు యీమెనిలా పలకరించడం కొందరి 'నారదుల' కంట పడనే పడింది; గుసగుస లెక్కువయి, చిలవలై పలవలై అన్నీ కలిసి మరోలా తయారయి, "ఆమెకి" కళంకం, తప్పలేదు. దానికితోడు, యీమెకి ఆరోనెల అవడం, మరీ-అనుమానానికి అనువయింది. చాటుగా అనుకొనే వాళ్ళు వినీ వినబడనట్టు అనడం, తర్వాత బహిరంగంగా చెప్పుకోడం, మొదలైంది.

"ఆ మీసాలరాయుడికీ, యీమెకీ, సంబంధం వున్నట్టు అపోహ ప్రసారాలు ఆరంభించేయి అందులో ఆశ్చర్యం ఏమిటంటే పూర్వం తనతో సహా పరాభవింపబడ్డ యిరుగుపొరుగు ఆడవాళ్లే, తెలిసివుండీ, బుగ్గలు సొట్లు పెట్టుకుంటున్నారంటే - యింకేముంది?

అయ్యో! ఎలా తిరగ్గలుస్తూందే! ఆ పాపం, మోసుకుంటూ నలుగుర్లోనూ ఏమీ ఎరగనట్టు-"

"అయినా అందుకే అంటారు! 'బిడ్డ చాటు కంపు మొగుడు చాటు రంకు' అని అన్నీ చెల్లుతాయి, ఏం కాలం వచ్చిందమ్మా!"

"ఏ నాడో అనుకోలేదటె - వాడికీ దీనికీ వుందని! అదేగాని మంచిదయితే ఏనాడో పళ్లు రాలగొట్టించి, బుద్ధి చెప్పించి వుండును!"

"అయ్యో! నే చూస్తేనే....వాళ్ల పకపకలూ, అవీని—రోజూ ఏవో ఒకటి పాట్లాలు కొళాయికి రానూ పోనూ అంది

స్తూనే వుంటాడు.... ”

“ దాని మొగుడికి తెలియదంటావా ?”

“ తెలీకేం వాడొత్తి చవటగాక పోతే, దాన్ని నరికి పారెయ్యక, యిలా వూరుకుంటాడా ?”

ఈ రకంగా – ఆమె నలుగురిలోనూ తలెత్తి తిరగలేనట్టుగా, దుమారం, దుష్ప్రచారం, ఆ వీధిలో రేగింది.– ఇంక ఆమె, కంటికీ, మింటికీ, ఏడుస్తూ యింటినుంచి పైకి రాలేక ఎలాగయినా, యీ దుర్గతినుండి తప్పించమని, భగవంతుణ్ణి ప్రార్థించడంతప్ప యింకేం చేయలేక పోయింది.

ఇది యిలా వుండగా, ఆమెకి, భర్త ప్రవర్తన వింతగా తోచింది. ఇంత గగ్గోలు ఎత్తిపోతున్నా ఆయనకు తెలియకండా వుంటుందా ? మరి తెలిస్తే ఏమీ వులకడు–పలకడు–, యింట్లో ఏమీ ఎవరినీ అనడు. కనీసం,అడగనయినా అడగడు; అనుమానించినట్టయినా అవుపడడు. ఏమిటా మన స్తత్వం? ఏమని అనుకోడం ?...

కాని.. అంత నిశ్చలంగా, ఆమె మాత్రం వుండలేక పోయింది, రానురాను క్షీణించిపోతూంది ; ఉత్సాహం చచ్చింది. మందం ఎక్కడమే తరవాయి.

ఏం చెప్పగలదు మొగుడితో. ఏంచెప్పి, తన మనోవ్యాధిని మాన్పుకోగలదు ? సరి అయిన సమయంలో–అవకాశం దొరికినపుడు, చెప్పడం మాని–చేయిదాటాక, చెప్పి ఏం లాభం ? చెవితేమాత్రం వింటాడా ? అందరి మాటలూ విని, “యింక ఏం అంటే ఏం లాభం ” అని వూరుకున్నాడేమో?...ఛీ యింతికన్న ఛస్తేనయం–అని తలపోస్తూంది.

కాని ఎందుకు చావాలి ? తాను చేసిన పాపం ఏమిటి ?...ఛస్తే తనమీదనున్న యీ ఘోరాపవాదం, అలాగే వుండిపోదా !... ఏం జరిగినాసరే.. యిది అన్యాయమని–తను అమాయకురాలని, అందరికీ నిరూపించాలి... ఎలా ? దానికి దైవమే సహాయపడాలి ! అంతే. తనకేం స్వతంత్రంవుంది గనుక ఏమయినా చేయగలదు ? ఒకరిచాటున బ్రతికే వాళ్ళకి యింకేం ఆధారం ?

ఒకనాడు తలవనితలంపుగా–తను యింటికి ఆ మీసాలరాయుడి పెళ్ళాం వచ్చేసరికి, ఆమెకి, ఆశ్చర్యం, మహాకోపం కలిగింది. ఒళ్ళు మండుతున్నా మర్యాదగానే ఆహ్వానించింది. కాని...ఆవిడ ఎలావచ్చిందీ, వచ్చిరావడంతోనే, జ్వాలా లేచింది. వూరంత నోరుపెట్టి–అభినయంచేస్తూ...

“ఇదేమన్నా...బావుందా ? మేం ఎవరమనుకున్నారు, మీ యింట్లో ఆడపిల్లలేరా ? మీ ఆయనకి అప్పచెల్లెళ్ళులేరా ? ఆయన కొచ్చిన ఏళ్లు ఎవళ్ళకొచ్చేయి, ఏమో మర్యాదగలవాళ్ళనుకున్నాం. మా వంశం,

(53–వ పేజీ చూడండి)

★ అబద్ధంలో నిజం ★

(13-వ పేజీ తరువాయి)

మర్యాదా ఏమనుకున్నారు?...

ఈ రకంగా అందుకొని పోతూంది...

ఇంక, యీమె యీమె అత్తగారూ నోళ్ళు తెరుచుకొని ఏమిటో యీ ప్రళయం అర్థంగాక.. ఆపలేక...

"ఏమమ్మా ఏమిటయింది?" అని అడిగారు

"యింకా ఏమయింది అని అడుగుతున్నారా? తెలియనట్టు మీ యింటివాళ్లని కొంచెం అదుపులో పెట్టండి!" అంది.

"ఎవళ్ళని" అడిగేరు.

"మీ యింటి మొగాళ్ళని...ఎందుకలా మా యింటిచుట్టూ తిరుగుతాడు? అదేం పానికొంపా? సంసారుల కొంపా? మర్యాదికి ఆలోచించి, మీతో ముందే చెబుతున్నా...లేకపోతే ఏనాడో తగిన బుద్ధి చెబుదుం!" అంది రోషంగా—

"ఇంతకీ ఏమయింది?"

"ఏమవడం? మా పిల్లవేపే చూస్తాడు? ఏమనుకున్నాడో? ఆడపిల్లలుండరా? యీ సారి జరిగిందంటే—మొగాళ్ళవరకూ వెడుతుంది."

ఇదివిని, యిద్దరూ ఏం తోచక, నమ్మలేక, ఆశ్చర్యపోయినారు.. 'ఆమె భర్త' అలాటి మనిషి కాడు.. అయినా ఏమో' అని అనుకున్నారు—కాని ఆమె అత్తగారు, అంగుకొని—

"అమ్మా! ఆ ముక్కే మేమూ నిన్ను అడగొచ్చా!" అని అంది.

"ఏమిటేమిటి? తిరిగి అటుంచి యిటా? ఏమిటా అడిగేది?"

"మాకోడలు కొళాయికివెళ్ళి వచ్చేప్పుడు- ఎందుకలా మీ ఆయన గించుకుంటాడు? దానివల్ల మేం యిప్పుడు మొహం ఎత్తుకు తిరగలేక పోతున్నామే?"

"ఏదో కారణం మామీదపెట్టి తప్పుకుందామనా? ఆయన అలాంటివారు కాదు. అయినా మీ కోడలికి—బుద్ధి వుండాలి గాని.. మగాళ్ళకేం.. "

"అదిగలాగే.. మీ పిల్లకి బుద్ధి వుండాలి గాని, మా వాడేం చేయగలడు?.. యింత తెగించి, మంచీ, చెడ్డా ఆలోచించకుండా, ఏ మొహం పెట్టు గడిగడానికి వచ్చేవు? మీ ఆయనకి పుట్టగతులుంటాయా?, ఎన్నిసార్లు ముఖంముందు చివాట్లు పెట్టినా కుక్కలా అదే వరసా? మేం మొగాళ్ళతో చెప్పలేకే వూరుకున్నామా? వెళ్ళు వెళ్ళు చాలు చాలు!" అని ఆమె అత్తగారనగానే—

అంత జోరుగా వచ్చిన మనిషి చల్లబడిపోయి నెత్తిమీద చేతులుంచుగొని, కూలబడిపోయి, విచిత్రంగా—

"ఏం చేయనమ్మా! నా ఖర్మ...పెళ్ళీడు గల—కూతురున్నా, చెట్టంత కొడుకులూ వున్నారా! ఈడు చెల్లుతూందా? అయినా ఆయనకా చెడు బుద్ధి వదల్లేదు. కంటపడిన ఆడవాళ్ళనందర్నీ—అదే వరస—ఎన్నోసార్లు చీవాట్లూ చెప్పుదెబ్బలూ, తినడం జరిగింది...అయినా, అంతే—ఏం చేయడం? ఎవరితో చెప్పుకోడం? కడుపు చించుకుంటే కాళ్ళమీద పడుతుంది. నాకు తెలుసు మీమీద యీ అభాండం పడిందని—ఆయనతో చెప్పేను,...ఆయన అంటారు గదా—"యింతమందిని చూసేను గాని మీ కోడలులాటిదాన్ని చూడలే"దన్నారు—ఆయన ఎత్తులు పారలేదట—ఏమిటో ఆయన అదోలా మారిపోతున్నారట—అనవసరంగా మీకీనింద వచ్చిందని తనూ విచారిస్తున్నారు.. మరి ఆమె వూసు ఎత్తనని కూడా అన్నారు!" అని అంది.

"కొంప ముంచేక.. ఏమనుకుంటే నేం? యింతకీ మా రోజులు బావులేవు; యిలా గయిందని, యిప్పటికే మేం ధన్యాం లే, మరో అభాండం వేస్తారేం? పికలమీదకి?. కొడుకూ కోడలూ యిలాంటివారని, గుమారం లేవదీసి, మా కుటుంబాన్ని కడుపున బెట్టుగుంటారా? చూడు, కోడలు ఎలా మారిపోయిందో—"

ఆమె వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూంది...

ఆ మీసాల రాయుడు పెళ్లాం యింకా—

"ఇంకేం చెప్పేదమ్మా!...మా పెద్దపిల్లకి...అయిదో నెల తువ్వ!...చెప్పుగుంటే సిగ్గు సిగ్గు...యింక పెళ్ళి జరగాలా?

"అయితే యిది మావాడిమీద తోస్తున్నారా! మీకు సిగ్గులేవూ."

"మరింకెవడు? అతడే రోజూ చుట్టూ తిరుగుతున్నాడు. దాన్ని అడిగితే బెల్లం కొట్టిన రాయిలా వూరుకుంటుంది.. "

"యింక చాలుగాని...నిజం తెలుసుకోకండా మావాడిమీద యీ పాపం పెట్టకండి...యింక మీరు వెళ్ళండి"...అని ఆమెని పంపించేసేరు..

'ఆమె' అత్తగార్ని పట్టుకు ఏడ్వడం మొదలెట్టింది. 'నే ఛస్తానత్తా' అంటుండ—అత్తగారూరుకోబెడుతూ 'వాడలాంటి వాడు కాదే! నీకు తెలీదూ!' మన రోజులిలా వున్నాయి. నీకొచ్చిన గతే వాడికీ వచ్చింది...నిజం తెలీకపోదు. వూరుకో!" అని ఓదార్చింది.

ఆమె, ఏకపుని పెదిమలలోనే అణుచుగుంటూ బాధపడుతూంది, ఏ నిశ్చయానికీ రాలేక పోతూంది. "నిజంగా తన భర్త అలాటివాడా?" ఛా ఏమిటీ ఊహ...మరి తనని కూడా అలాగే సందేహించి వుండదూ- యిందులో నిజంఎంత? లోకంలో పోకడ బట్టి - నిజానిజాలు ఎలా నిర్ణయించడం? ఏమిటీ కుటుంబానికి యీ అపవాదులు, ఏమిటీ - అవమానం? వీటినికాదని, నిజం నిరూపించడంఎలా? తనెలాటి అమాయకురాలో తనభర్తకూడ అటువంటివాడే... యీనీలాపనిందల నెలా బాపుకుని, తలెత్తుకు తిరగడమో? అని ఆమె వాపోతూంది.

ఇలాంటి సమయంలోనే భర్త వచ్చేశు; నోటవరకూ వచ్చికూడ, ఆమెగాని, అతని తల్లిగాని, ఆ విషయం తెగించి, అతని ముందు ఎత్తలేక పోయినారు...

ఇంట్లో, కళకళలేదు, అందరూ, ఏదో తప్పుచేస్తున్నట్టు-, చేసినట్టు, మౌనంగా, ముభావంగా, నిర్జీవంగా మసులుతున్నారు, అఘోరకమయిన చీకటి అలుముకుంది.

తన హృదయంలోనిది భర్తకి చెప్పేసి, అన్నివిషయాలూ కడిగివేసి తన హృదయ భారాన్ని దింపేసుకోవాలని అనుకుంది; యింట్లో చైతన్యాన్ని తేవాలని - అనుకుంది. గాని ఆసమయం రావాలిగాని వాళ్లి చేతుల్లో ఏముంది?

ఇద్దరూ ఎడం, ఎడంగానే గడిపేసేరు-, ఆ మర్నాడునుండి 'ఆమెమీద' ధుమారం కొంచం తగ్గి తాజావార్తగా, ఆమెభర్త మీద, ధాటి ఎక్కువయింది. మీసాలవాడి కూతురుపేరు, యీతని పేరు,గోడలెక్కేయి, అయినాసరే, "ఆమె భర్త" చలించలేదు. మరింత నిరాఘాటంగా తిరుగుతున్నాడు. అతని ప్రవర్తన, ధైర్యం, మొండితనం, యింట్లో వాళ్ళకేగాక, లోకం-అంతటికీ విడ్డూరంగా కనిపించింది, యింకేంచేయలేక "మొండి ఘటాలు! సిగ్గుల్లేవు! ఆయింటిదో వంతే!" అని లోకం అఖరికి వుండబట్టలేక వాగుతూంది.

మీసాలవాడి కూతురి కడుపుతోసహా. ప్రజల్లో గుసగుసలూ ఎక్కువవుతున్నాయి,

ఒకానొక శుభదినంనాడు, 'ఆమె' యింటిముందు జనం మూగేరు. నానా గోలా అల్లరీ అవుతోంది. అందులో ముఖ్య పాత్రధారుడా మీసాలాయనే. ఆయన తల్లిగా మారబోతున్న తన కన్యకుమార్తెని తక్కిన సంసార సైన్యాన్ని వెంటబెట్టుకుని యీ చిన్న సంసారంమీదపడ్డాడు. కాని చక్కగా వియ్యం అందడానికే వచ్చేడు. యుద్ధంలో గెలిచి. 'ఆమె బయట'కిరాలేదు. ఆమెభర్త, అత్తగారు, యివతల నిల్చున్నారు. వాళ్ల మాటల ధాటికి అడ్డంగా అవతల మీసాల వాళ్ళ మాటలు పటాకీల్లా పేలుతున్నాయి.

"ఒరేయ్! పెకిరా! చీల్చేస్తా...ఏమిటో మర్యాదస్తుడివనుకున్నా. యిదా?! ఒంటరి,

★ అబద్ధంలో నిజం ★

"ఆడపిల్లని అన్యాయం చేస్తావా" అని మీసాలు మెలివేసేడు మీసాలాయన.

"నీకొచ్చిన ఏళ్లు ఎవరికొచ్చాయి! మా పిల్ల బ్రతుకేంకావాలి. యీ పాపం నువ్వే పోసుగో! యిదిగో దీన్ని నువ్వే ఏలుకో" అని అతని భార్యా.

"లేకపోతే వూరుకుందికి నేనేం? కోర్టు కెక్కించి బుజువుచేసి అంటగడతాను ఏమనుకున్నాడో" అని యీ విధంగా నలుగురూ తగులుకున్నారు. ఎగస్పార్టీ వారిని జవాబు చెప్పనివ్వలేండే- తిరిగి- "ఏం అలా నిలబడతారు. కొయ్యల్లా! ముందుకొచ్చి మాటాడండి. లేకపోతే అటో యిటో యివాల తేలిపోతుంది." అని అంటూ ఆ మీసాళవాడు కిందామీదాపట్టక 'ఆమె' భర్తని పట్టుకున్నాడు. యింతలో మూగినప్రజ అసి సంగతేమిటని సావకాశంగా అడిగేరు.

వాడినే చెప్పమనండి!" అని అరిచేరు వాళ్లు-, అతడిప్రక్క తిరిగింది జనం! ప్రశ్నార్థకంగా—

"నాకు తెలీదండి—ఇంతవరకూ ప్రక్కింటికి కామోసు జట్టీకి వచ్చేరని అనుకుంటున్నా యిప్పుడే కదా తెలిసింది నాతో నే అని—" అన్నాడు ఆమె భర్త ధీమాగా-

"ఏమి టెమిటీ" విన్నారా! వీడి పొగరు! ...యిదిగో, యిది నా కుమార్తె...యింకా పెళ్లికాలేదు.. దీన్ని బుట్టలో వేసి, యీ మహానుభావుడు చెడగొట్టాడు. యింక దీనికి పెళ్ళి ఎలాగవుతుంది. ఆయనే దీని మొగుడు ...ఏలుకుంటాడో, లేదో అని అడగడానికి వచ్చేం—" అని ఈ విధంగా సిగ్గులేకుండా నీచంగా చెప్పేసరికి—

జనం అంతా ముక్కుమీద వేలేసుకున్నారు., ఇంటిగుట్టు ఇంత భద్రంగా బయటపెట్టుతున్న ఆ ఆసామీ, తెలివితక్కువకి విచారిస్తూ.

"అమ్మో! తక్కువవాడు కాదురోయ్! పెళ్లాం,వాడితో పోతే...వీడు వాడి కూతురుకే వలేడు...ఫస్టు!"అని అంటున్నారు ప్రజ.

"కోర్టు కెక్కక ఇంకా చూస్తారేమండి!" అని సలహాలిచ్చేరు కొందరు—

"ఏం చెబుతావు పుణ్యాత్మా!" అని ప్రశ్నించారు కొంతమంది యీయన్ని చూసి,—

ఇహ జవాబు చెప్పక తప్పదని—

"నేను నిజం చెబుతాను — మీ పిల్లకి, మోసం జరక్కుండా చూస్తాను...కాని ఒక కండిషనుమీద"అని ఖచ్చితంగా అన్నాడు.

అప్పటికప్పుడే—ఆ వీధిలో జనంగాక—వూర్లో జనంకూడ కిక్కిరిసి టిక్కట్లు లేకండానే వినోదం చూస్తున్నారు.

ఆ ముక్క అతడనగానే అందరూ నిశ్చయం చేశారు. "ఒప్పేసుకోక ఏం చేస్తాడా!" అని.

అతనితల్లి, భార్యా, గచ్చుమన్నారు! యిదేమిట్రా భగవంతుడా? యిదొకర్తి యింటిమీద కెక్కుతుందా? జాతి, కులం, మతం, భ్రష్టుమయిపోతుందా—అని—

"ఏమిటా కండిషను! మా పిల్లకి భయం లేకపోతే—ఆ కండిషనుకి ఒప్పుగుంటాను!" అన్నాడా మీసాలరాయుడు. "అమ్మా! భగవద్గీత—తే!" అన్నా 'డామె' మొగుడు— అతని తల్లి నిర్ఘాంతపోయి మాటాడకుండా తెచ్చియిచ్చింది. అందరూ సినీమాకన్న ఉత్సాహంగా చూస్తున్నారు...ఆమెభర్త యిలా అన్నాడు అందరిసమక్షంలోనూ—:

"అయ్యా! అనగా—మామీద దుమారాలు లేపిన, ప్రభృతులందరూ యిక్కడవున్నారనే అనుకుంటాను. వారందరూ మహా జాగ్రత్తగా వినండి...ఎందుకంటే మరో నిజమయిన దుమారం మీకు చెబుతున్నాను నిజం అయితే మీకక్కర్లేదు కాబోలు అయినా యిలాటి, మహాసభకోసం, సందర్భంకోసం, నేను కాచుగొనివున్నాను. ఈ మీసాల రాయులుంగారికీ, నా భార్యకీ, సంబంధంవుందని లోకంలో బొజావాగడం, అందరికీ తెలిసిందే. అందులో నిజానిజాలు యీయన యీ భగవద్గీతమీద ప్రమాణంచేసి జరిగింది జరిగినట్టు, మీఅందరిముందూ చెప్పినట్టయితే - ఆయన కూతురి కన్నెరికం పోగలగుట్టు నే బుజువుచేసి చెబుతాను.. యీరోజు నా కుటుంబం తాలూకు పరువుప్రతిష్ట నాదగ్గరేవుందో—నడివీధిపాలే అయిందో—, మీకే నిర్ణయించండి, ఇంతమట్టుకు వచ్చిందికాబట్టి, సిగ్గులజ్జావదిలి, మీముందే పెడుతున్నా."

అని గంభీరంగా నొక్కిచెప్పేడు. అతడలా అంటూంటే ఎవ్వరూ నోరెత్తలేకపోయినారు - మీసాలరాయుడివైపు తిరిగి "ఏమయ్యా సిద్ధమేనా?" అని అడిగేరు.

మీసాలరాయుని ముఖం ముడుచుకుపోయింది. అంత మనిషీ మూరెంకెంత చిన్నవాడై, యితనిదగ్గరికి వచ్చి—

"ఈ భగవద్గీతే—కాదు, నా పెళ్ళాంపిల్లలమీదకూడ ప్రమాణంచేసి చెబుతున్నాను... తెలిసో తెలియకో ఆ యిల్లాలిని అనగా ఈయన భార్యని, దారిలో అడ్డుకుంటూ, పోకిరీవేషాలు వేస్తూండడం నిజమే. కాని ఆమె ఏపాపం ఎరుగదు. నే చేసిన పాపానికి ఫలితం, నా సంతానంవల్ల నే అనుభవిస్తున్నాను. ఆమెకీ నాకూ ఏలాటి సంబంధం లేదు. అవిధమైన నాప్రవర్తనకి క్షమించమని ఆమెకు నమస్కారం చేస్తున్నాను" అని అందరికీ వింత పుట్టేట్టుగా అన్నాడు.

ఆమెభర్త ముందుకొచ్చి, ప్రక్కింటి అమ్మలక్కల్ని ఉద్దేశించి: "అమ్మా మీరలా వూరుకుంటారా? మీతోటి ఆడదాని పరువు నష్టం కలుస్తూంటే" అని అనేసరికి, ఒకరిద్దరు కలిపించుకొని—

"అవును నిజమే. ఆమె నొక్కర్తికే కాగు, ఆ దారంట వెళ్ళిన ప్రతి ఆడదాన్ని యీతనలాగే భయపెట్టేవాడు."

అని సాక్ష్యంఇచ్చేరు; మీసాలరాయుడు తల దించుకున్నాడు. ఆమె భర్త మళ్ళీ మొదలుపెట్టేడు.

"ఒక్కటి బుజువు చేసేను, యింకోటి వుంది...ఇదిగో...ఏం అమ్మాయీ యిలా రా...అని ఆ మీసాలరాయునికూతుర్ని పిలిచేడు...ఆమెవొణికిపోతూవచ్చి నిలుచుంది.

"నాతో సంబంధం వుందని మీ వాళ్ళకి నువ్వే చెప్పావా?"

దానికామె జవాబు చెప్పలేదు.

"చెప్పు...ఫరవాలేదు...నీ పరువు ఎలాగూ పోయింది...నా పరువై నా కాపాడు, అది నీచేతిలో వుంది...ఒక్క విషయం, నా పరువు నువ్వు కాపాడితే, నీ జీవితం నేను కాపాడే తోవ చూపెడతాను!"

యీ మాటలు విని అందరూ ఆశ్చర్యపోయారు.

మీసాలరాయుని కూతురు జవాబుకు బదులు, ఏడ్వడం మొదలెట్టింది.

ఆమె తండ్రి, అతనూ, అందరూ బ్రతిమాలి బలవంతం చేయగా—

లేదండీ మీరుకాగు...మీరు కాదు..." అని యింక చెప్పి నిలుచోలేక, అక్కడే ఒక యింట్లోకి పారిపోయింది మొఖం చెల్లక.

ఆ మాటలు వినగానే జనం అంతా సలసల మరిగిపోయింది. హాహాకారాలు లేచేయి మీసాలరాయుని అవస్థ అర్థంకాలేదు. పెద్ద నమ్మకంతో యిలా పరువు నడివీధిలో పెడితే యిలా తిరిగిందే, అని నిర్జీవంగా, అవమానంతో కృంగిపోయేడు. నిశ్చేష్టుడై నోటమాట రాక అలాగే కొయ్య అయిపోయినాడు.

"బుజువేమిటి?" అనే అపనమ్మకం ప్రశ్న వచ్చింది, ప్రజలోంచి.

"వుంది...అని అంటూ ఆమెభర్త కోటు జేబులోంచి, ఒక ఫోటోతీసి, అందరికీ చూపెట్టేడు. అది ఆ మీసాలాయన కూతురూ, ఆమె ప్రియుడూ కలిసివుంటూండగా, రహస్యంగా తీసినది.

"ఈ ఫోటోలు కోర్టులో బుజువుగా పెట్టి పెళ్ళిజరిపించండి" అని కూడ అన్నాడు.

"అదంతా అలా ముగియడం చూసి, అందరూ నోళ్ళు నొక్కుకున్నారు.

మీసాల రాయుడు; పరివారం అవమానం, భరించలేక సిగ్గుతో తరలి వెళ్లిపోయినారు.

తిరగబడిన ప్రజ "కథ అడ్డం తిరిగిందే" అని తిరిగి వెళ్ళిపోయేరు.

తెల్లగా తోమి కడిగేసిన మూకుడులో ప్రతిబింబం చూసుగొని లోకం పకపకా నవ్వుకుంది. ★